

Aan

De minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum

8 december 2020

Ons kenmerk

Cft 202000190

Pagina

1/7

Onderwerp

Advies op basis van artikel 11 lid 2 LAft op de vastgestelde begrotingswijziging 2020

Telefoonnummer

+5999 4619081

E-mail

info@cft.cw

Uw kenmerk

Bijlage

-

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Geachte mevrouw Ruiz-Maduro,

Op 24 november jl. ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de vastgestelde Landsverordening tot wijziging van de begroting 2020 (BW) van 13 november 2020. Met deze brief ontvangt u de reactie van het CAft op de BW, conform artikel 11 lid 2 van de Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft).

Achtergrond

Op 29 mei jl. ontving het CAft de ontwerp BW 2020, waarop het CAft op 9 juni jl.¹ heeft geadviseerd. In zijn advies gaf het CAft aan dat de ontwerp BW meer dan gebruikelijk onzekerheden en assumpties bevatte, omdat de economische impact van de coronacrisis op dat moment moeilijk in te schatten was. Het CAft adviseerde onder andere om de maandrapportages over de maanden april, mei en juni bij de ramingen van de baten en lasten te betrekken en zo nodig de ramingen aan te passen.

Toetsingskader

Als toetsingskader gelden de LAft en het Protocol van 22 november 2018 (protocol)², met dien verstande dat de Rijksministerraad (RMR) op basis van artikel 23 lid 1 van de LAft heeft ingestemd met een afwijking van de van toepassing zijnde norm voor het financieringssaldo zoals vervat in artikel 14 lid 2 van de LAft en het protocol.³ Over de mate waarin van deze norm en mogelijk andere normen uit de LAft en het protocol kan worden afgeweken, heeft het CAft op 24 juni jl. en op 4 november jl. de RMR geadviseerd.

---

¹ Cft, kenmerk 202000074, Advies op de ontwerp-landsverordening tot wijziging van de begroting 2020, d.d. 9 juni 2020.

² BZK, Protocol Aruba Nederland 2019-2021, getekend 22 november 2018.

³ BZK, Kenmerk 2020-0000167044, besluitvorming in de Rijksministerraad, d.d. 27 maart 2020.

Op basis daarvan is in de RMR van 13 november jl. besloten om voor Aruba vooralsnog een maximaal financieringstekort van AWG 808 miljoen toe te staan voor het jaar 2020.⁴ Dit bedrag betreft de verkregen liquiditeitssteun over het jaar 2020 (AWG 414 miljoen), aangevuld met extern gefinancierde rentelasten (AWG 227 miljoen)⁵ en de leningen door uitgifte van staatobligaties binnen het Koninkrijk (AWG 167 miljoen).

Aruba heeft in zijn brief van 6 oktober jl. aan de orde gesteld dat er een verschil zit tussen het liquiditeitstekort op kasbasis (liquiditeitsbehoefte) en het financieringstekort op transactiebasis (begroting).⁶ De RMR van 13 november jl. heeft besloten dat Aruba in de BW 2020 een uitgebreide toelichting dient op te nemen met betrekking tot de verschillen tussen een kas-benadering en een baten-lastenbenadering, op basis waarvan het CAft zal bezien of actualisatie van het maximaal toegestane financieringstekort noodzakelijk is. Tegen deze achtergrond wordt de vastgestelde BW beoordeeld.

Toegestaan tekort in 2020

Het financieringstekort van het land (gewone dienst en kapitaaldienst) komt op basis van de vastgestelde BW uit op AWG 1.029 miljoen, waarvan AWG 1.000 miljoen op de gewone dienst en AWG 29 miljoen op de kapitaaldienst. Het tekort in de thans vastgestelde BW is gedaald met AWG 85 miljoen ten opzichte van de ontwerp BW.

Op basis van het beeld bij de derde uitvoeringsrapportage (UR3) 2020 is de verwachting dat het tekort eind 2020 nog lager uit zal vallen dan begroot in de BW.⁷ Dit vanwege de lage realisatie van de lasten, waarvan volgens de UR3 AWG 1.268 miljoen is gerealiseerd van de begrote AWG 2.016 miljoen. Het CAft constateert dat de uitputting met name achterblijft op de goederen & diensten en op de kostensoorten waar de steunmaatregelen op begroot zijn, zoals de loonsubsidierегeling bij de "overdrachten" en het aanzuiveren van de tekorten bij de Algemene Ziektekostenverzekering (AZV) en de Sociale Verzekeringsbank (SVb) bij de "bijdragen en afschrijvingen".

Ten aanzien van de investeringen op de kapitaaldienst verwacht het CAft een onderbesteding van AWG 5 miljoen. Dit blijkt uit de toelichting van de investeringen, waarvan AWG 35 miljoen is onderbouwd van de begrote AWG 40 miljoen. Het CAft adviseert daarnaast de investeringen die betrekking hebben op de hervormingen (AWG 10 miljoen) te betrekken bij de ontwerpbegroting 2021 en gaat ervan uit dat hiervoor thans geen verplichtingen worden aangegaan. Dit zorgt voor een correctie op de begrote investeringen van 15 miljoen.

---

⁴ BZK, Kenmerk 2020-0000662554, brief aan de voorzitter TK, d.d. 13 november 2020.

⁵ BZK, Kenmerk 2020-0000168121, Instemming Rijksministerraad met verzoek buitenlandse geldlening 25 maart 2020.

⁶ Aruba, Kenmerk MinFEC/20/7376, Reactie advies CAft schuldontwikkeling en liquiditeitsbehoefte Aruba van 1 oktober, d.d. 6 oktober 2020.

⁷ Cft, kenmerk Cft202000182, Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2020 Aruba, d.d. 1 december 2020.

In de RMR van 13 november jl. is besloten om voor Aruba voor het jaar 2020 vooralsnog een maximaal financieringstekort van AWG 808 miljoen toe te staan. Het CAft is gevraagd een aanvullend advies uit te brengen over de verdere concretisering van het maximaal toegestane financieringstekort van 2020 met betrekking tot de verschillen van de kas-benadering en de baten-lastenbenadering. Uit de vastgestelde BW blijkt dat het financieringstekort op basis van de begroting AWG 1.029 miljoen bedraagt. Aruba geeft aan een onderbesteding op de begroting te verwachten van per saldo AWG 75 miljoen en dus een financieringstekort van AWG 954 miljoen. Het financieringstekort op kasbasis komt volgens Aruba uit op AWG 949 miljoen⁸, een beperkt verschil van AWG 5 miljoen met het financieringstekort op basis van de baten-lastenbenadering.

Het CAft adviseert om het voorlopige maximale financieringstekort van AWG 808 bij te stellen met AWG 130 miljoen naar AWG 938 miljoen. Dit maximaal toegestane financieringstekort bestaat uit de liquiditeitsbehoefte van AWG 808 miljoen aangevuld met het beginsaldo van de liquiditeiten van AWG 115 miljoen en de toename van de schatkistpromessen met AWG 30 miljoen. Daarnaast zijn de investeringen in 2020 door het CAft naar beneden bijgesteld met AWG 15 miljoen. Het toegestane tekort ligt hiermee in lijn met het financieringstekort van AWG 949 miljoen dat Aruba zelf heeft berekend. Overigens tekent het CAft hierbij aan dat een verdere toename van de schatkistpromessen niet wenselijk is. Het zo kortlopend financieren van het tekort maakt de begroting van Aruba en daarin opgenomen rentelasten nog kwetsbaarder voor renteontwikkelingen en brengt bovendien herfinancieringsrisico's met zich mee.

Het CAft heeft in zijn advies bij de ontwerp BW vier aanbevelingen gedaan.⁹ Het CAft constateert dat Aruba hier grotendeels aan heeft voldaan. Zo heeft Aruba de investeringen beter onderbouwd door middel van de "nota aanvullende toelichtingen investeringen 2020" en heeft Aruba de maandrapportages gebruikt om de ramingen van de baten en lasten te actualiseren. Het advies om het belastinghervormingsplan te betrekken bij de hervormingen in het kader van liquiditeitssteun, heeft in het landspakket Aruba een plek gekregen. In het kader van de uitvoeringsagenda van het landspakket Aruba worden de komende periode nog concrete afspraken gemaakt over de invulling hiervan. Aan de aanbeveling "het terugdraaien van de verhoging van de personeelslasten met AWG 5,5 miljoen voor overwerkvergoedingen" heeft Aruba beperkt invulling gegeven door de personeelslasten met AWG 2 miljoen bij te stellen. Het CAft is van mening dat deze maatregel eerder had kunnen worden ingevoerd en adviseert de overwerkvergoedingen per direct op individueel niveau te maximeren.

---

⁸ Aruba, Kenmerk MinFEC/20/7681, Suppletoire begroting 2020, bijlage 1 'Nota aansluiting begroting en liquiditeitsprognose', d.d. 24 november 2020.

⁹ Cft, kenmerk Cft 202000074, Advies op de ontwerp-landsverordening tot wijziging van de begroting 2020, d.d. 9 juni 2020.

Toelichting

Financieringssaldo

Het financieringstekort in de BW verbetert met AWG 85 miljoen ten opzichte van de ontwerp BW 2020 naar AWG 1.029 miljoen tekort (zie tabel 1). De baten nemen per saldo toe met AWG 57 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door een toename van de directe belastingen met AWG 49 miljoen en van de indirecte belastingen met AWG 19 miljoen als gevolg van de bijgestelde groeiverwachtingen. Dit sluit aan op de bevindingen van het CAft bij de tweede uitvoeringsrapportage met betrekking tot de belastingbaten: deze vallen hoger uit dan initieel begroot.¹⁰ De dividendbelastingen laten daarentegen een afname van AWG 11 miljoen zien als gevolg van een bijstelling van de opbrengsten.

De lasten nemen per saldo af met AWG 28 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door een toename van de bank- en rentelasten met AWG 20 miljoen, van de overdrachten met AWG 7 miljoen (herstelplan van Serlimar) en overig met AWG 3 miljoen. Met Aruba is de afspraak gemaakt dat zij de knelpunten rondom de heffings- en inningsacties oplost, zodat een extra bijdrage vanuit de Landsbegroting in 2021 kan worden voorkomen. De hogere bank- en rentelasten zijn het gevolg van het aantrekken van het tweede deel van de herfinanciering van de aflopende leningen in het jaar 2020 en de obligatielening van AWG 167 miljoen. Daarnaast is sprake van een afname van de kosten voor de AZV met AWG 34 miljoen en de SVb met AWG 24 miljoen. De afname van de kosten voor AZV en SVb sluiten aan bij het beeld dat gegeven wordt in de maandrapportages. De BW laat geen mutaties in de kapitaaldienst zien die effect hebben op het saldo.

<u>in miljoenen AWG</u>	<u>Ontwerp BW</u>	<u>Vastgestelde BW2020</u>	<u>Vershil</u>
<u>Baten</u>	959	1.016	57
<u>Lasten</u>	2.044	2.016	28
<u>Gewone dienst</u>	-1.085	-1.000	85
<u>Kapitaaldienst</u>	29	29	0
<u>Financieringssaldo</u>	-1.114	-1.029	85

Tabel 1: Financieringstekortontwerp en vastgestelde BW

Bron: ontwerp-landsverordening tot wijziging van de begroting en landsverordening tot wijziging van de begroting 2020

Naast de verbetering van het verwachte financieringssaldo met AWG 85 miljoen, verwacht Aruba op basis van de maandrapportages een onderbesteding van AWG 75 miljoen. Samen met het eerder genoemde verschil tussen kas en baten/lasten van AWG 5 miljoen betekent dat het financieringstekort volgens Aruba afneemt naar AWG 949 miljoen. De onderbesteding wordt met name veroorzaakt door lagere lasten voor steunmaatregelen.

¹⁰ Cft, kenmerk Cft202000114, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2020 Aruba, d.d. 2 september 2020.

Afwijken begrotingsnorm

Op 13 november jl. heeft de RMR een besluit genomen over de liquiditeitsbehoefte van Aruba en is door de RMR besloten dat het CAft aanvullend advies geeft over de verdere concretisering van de maximaal toegestane afwijking van het begrotingstekort 2020.¹¹ In onderhavig advies geeft het CAft daar invulling aan. Uit de toelichting die Aruba bij de vastgestelde BW heeft meegezonden blijkt dat het verschil tussen de kasbenadering van het financieringstekort en de bepaling op basis van baten en lasten beperkt is (AWG 5 miljoen).

Het CAft adviseert daarom dat het toegestane financieringssaldo van het land, inclusief de collectieve sector, in 2020 zo groot mag zijn als de in dat jaar toegestane liquiditeitssteun vanuit Nederland, aangevuld met het saldo aan liquiditeiten van het land dat voor gebruik van de liquiditeitssteun is aangewend, de rentelasten van buitenlands gefinancierde leningen, de leningen door uitgifte van staatsobligaties binnen het Koninkrijk en in 2020 de toename in de uitgifte van kortlopende kasgeldleningen (schatkistpromessen). Voor 2021 vindt het CAft een toename in de uitgifte van kortlopende kasgeldleningen niet wenselijk.

Het CAft voert drie correcties door ten aanzien van het eerder bepaalde financieringstekort van AWG 808 miljoen. In overeenstemming met de norm die door de RMR is vastgesteld voor Curaçao en Sint Maarten stelt het CAft voor ook het beginsaldo liquiditeiten van Aruba te betrekken bij het toegestane tekort.¹² Daarnaast wordt ook de toename in het volume van de uitgifte van de schatkistpromessen, dat zorgt voor extra liquide middelen, betrokken bij de bepaling van het maximaal toegestane tekort. Tot slot worden de in de begroting opgenomen investeringen met AWG 15 miljoen naar beneden bijgesteld.

<i>Tekort 2020 in miljoenen AWG</i>	
Extern gefinancierde rentelasten	227
Liquiditeitssteun vanuit Nederland	414
Obligatielening Koninkrijk	167
Startsaldi liquide middelen	115
Toename kortlopende kasgeldleningen	30
Correctie investeringen	-15
Totaal	938

Tabel 2: Liquiditeitssteun en tekort in 2020

Bron: RMR besluit 13 november jl. en BW

¹¹ BZK, kenmerk 2020-0000662554, Afwijken van begrotingsnormen Aruba, Curaçao en Sint Maarten, d.d. 13 november 2020.

¹² BZK, kenmerk 2020-0000662554, Afwijken van begrotingsnormen Aruba, Curaçao en Sint Maarten, d.d. 13 november 2020.

Opvolging aanbevelingen CAft bij ontwerp BW

In het advies van het CAft bij de ontwerp BW zijn vier aanbevelingen opgenomen¹³, waaraan grotendeels invulling is gegeven. Dit wordt hieronder nader toegelicht.

1. Onderbouw in de vastgestelde BW de investeringen op de kapitaaldienst van AWG 40 miljoen met het oog op de hervorming van de economie.

De investeringen op de kapitaaldienst zijn beter onderbouwd in de toelichting op de BW. Aruba heeft daarbij een onderscheid gemaakt tussen vervangingsinvesteringen en hervormingsinvesteringen. Het totaal aan investeringen dat Aruba in 2020 wil doen komt uit op AWG 35 miljoen. In de vastgestelde BW is AWG 40 miljoen begroot. Aangezien de resterende AWG 5 miljoen niet is toegelicht in de vastgestelde BW, gaat het CAft ervan uit dat dit bedrag een onderbesteding zal zijn. Voor wat betreft de hervormingsinvesteringen (AWG 10 miljoen) adviseert het CAft deze af te stemmen met het Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO) en te betrekken bij de begroting 2021. Dit bedrag zal zoals aangeven gecorrigeerd worden op het toegestane maximale financieringstekort.

2. Betrek het belastinghervormingsplan bij de hervormingen die op verzoek van de RMR uiterlijk op 15 juni a.s. ter beoordeling aan het CAft worden voorgelegd.

Aruba heeft aan deze aanbeveling voldaan. Het belastinghervormingsplan is meegenomen in het landspakket dat tussen Aruba en Nederland is overeengekomen. De in het landspakket opgenomen belastinghervormingen zijn gericht op een realisatie van een robuust belastingstelsel dat bijdraagt aan een eerlijke(re) verdeling van het inkomen, stimulering van de economie en uitvoerbaarheid en controleerbaarheid door de Belastingdienst. Ook wordt met het landspakket Aruba beoogt dat de belastingdiensten meer adequaat worden ingericht. In de komende periode worden over de invulling hiervan in de uitvoeringsagenda afspraken gemaakt tussen Aruba en Nederland.

3. Draai de verhoging van AWG 5,5 miljoen van de personeelslasten als gevolg van overwerkvergoedingen terug in de vastgestelde BW met behulp van de adviezen uit het CAft-rapport "Analyse overwerkkosten Aruba".¹⁴

In de vastgestelde BW wordt de verhoging van de personeelslasten voor overwerkvergoedingen met AWG 2 miljoen teruggedraaid en niet de volledige correctie van AWG 5,5 miljoen conform de aanbeveling van het CAft. Dit komt volgens Aruba doordat de invoering van het maximeren van de overwerkvergoeding bij uitvoerende diensten pas in de tweede helft van het jaar 2020 kon worden uitgevoerd. Het CAft is van mening dat deze maatregel eerder had kunnen worden ingevoerd en verwijst naar het adviesrapport van het CAft "Analyse overwerkvergoedingen" van oktober 2019.

---

¹³ Cft, kenmerk Cft 202000074, Advies op de ontwerp-landsverordening tot wijziging van de begroting 2020, d.d. 9 juni 2020.

¹⁴ Cft, kenmerk Cft 201900130, Analyse overwerkkosten Aruba, d.d. oktober 2019.

Kenmerk
Cft 202000190
Blad
7/7

Het CAft adviseert de overwerkvergoedingen op individueel niveau te maximeren en de vertaling van deze en overige aanbevelingen ten aanzien van het beperken van de overwerkvergoedingen, financieel te vertalen in het ontwerp van de begroting 2021 en deze vervolgens uit te voeren.

4. *Gebruik de maandgegevens over de maanden april, mei en juni om de gerealiseerde en de geraamde baten en lasten met elkaar te vergelijken en pas dit zo nodig aan door middel van een begrotingswijziging.*

Aruba heeft aan deze aanbeveling voldaan.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën van Aruba